

Oslo, 15.07 2021

Innspill til kommende regjeringserklæring

Innspill til regjeringserklæringen fra Norsk Friluftsliv

Norsk Friluftsliv er paraplyorganisasjonen for de 18 store, frivillige friluftsansjoner med over 950 000 medlemskap og mer enn 5000 lokale lag og foreninger. Vi ønsker med dette notatet å gi innspill til kommende regjeringserklæring, der vi håper at dere vil finne plass til punkter som vil styrke friluftslivets rolle og betydning fremover.

Våre organisasjoner har over 100 000 frivillige som hvert år bidrar med tusenvis av dugnadstimer for å organisere aktiviteter, merke stier, kjøre løyper, bygge og vedlikeholde hytter. Økonomisk støtte og tilrettelegging fra myndigheter er med på å gi organisasjonene mulighet til å nå flere enn egne medlemmer – å skape mer aktivitet i befolkningen og lære opp nye brukere i friluftsliv.

Hvorfor bør friluftsliv inn i en regjeringserklæring?

Den norske naturen, turkulturen og allemannsretten er viktige nasjonale verdier som Norge må ta vare på. Friluftslivsaktiviteter utgjør dessuten en viktig arena for rekreasjon og fysisk aktivitet som er åpen for alle, uavhengig av sosial klasse, form og fasong. Opplevelser i naturen er også godt for den psykiske helsen. Friluftslivet kan derfor være en nøkkel til livskvalitet livet gjennom, men er en kulturell kompetanse som må læres, og de frivillige organisasjonene har en helt sentral rolle i dette arbeidet.

For barn og unge kan friluftslivet være en viktig arena for læring, mestring, samhold og naturopplevelser, og legge grunnlaget for å være fysisk aktiv resten av livet. Friluftsliv er også den formen for fysisk aktiviteten som flest ønsker å gjøre mer av.

Under følger 15 punkter som Norsk friluftsliv mener kommende regjering bør ta inn i sin regjeringsplattform:

1. Gjennomføre et friluftslivsløft for befolkningens trivsel og helse.

I stortingsmeldingen om friluftsliv og tilhørende handlingsplan er det mål om å styrke aktiviteter som fremmer grunnleggende friluftslivsferdigheter, og å øke deltakelsen i friluftsliv. Dokumentene anerkjenner at de frivillige friluftslivsorganisasjonene er viktige i dette arbeidet. Men til tross for disse målene er de offentlige tilskuddene til friluftslivsorganisasjonene redusert betraktelig fra 2017.

Et stort dugnadslag er med på å organisere aktiviteter, formidle kunnskap/kompetanse om friluftsliv, innholdet i allemannsretten, de merker stier, kjøre løyper, bygge og vedlikeholde hytter for alle som ønsker å bruke naturen. Dette er ikke et arbeid som går av seg selv, derfor er det viktig at både organisasjonene og friluftsrådene må gis stabile og økte ressurser til å kunne fortsette arbeidet for

sine medlemmer, men like viktig er den innsatsen organisasjonene gjør for alle andre som bruker naturen som sin aktivitetsarena. Potensialet er til stede, hele 90% av de som har vært mer på tur under pandemien sier de ønsker å fortsette.

2. Aktivetsråd

Kommunene er viktigste premissleverandør for lokal aktivitet. Men forskning og erfaring viser at frivillige, både organiserte og uorganiserte, i for liten grad sitter ved bordet når saker som omhandler friluftsliv og aktivitet behandles i kommunene. Dette kan lokale aktivitetsråd for lavterskel og ikke-konkurranserettede aktiviteter bøte på. Vi ønsker en prøveordning i flere kommuner, og tror dette kan være en av de beste og mest fornyende lokale tiltakene for både friluftsliv og annen fysisk aktivitet. Om det er mulig å finne organisatoriske løsninger som fungerer i samarbeid med idretten vil dette legge grunnlag for sterkere lokal medvirkning, og sikre bedre bruk av ressursene.

3. Starte arbeidet med stortingsmelding for friluftsliv i stortingsperiode.

Bruken av naturen har økt under pandemien, men hvilke effekter og konsekvenser har dette hatt for frivilligheten, organisasjonene og for selve naturen? Hvilken betydning har naturopplevelse, og friluftsliv for vår fysiske- og psykiske helse? Det er et nasjonalt mål å øke andelen av befolkningen som er tilstrekkelig fysisk aktiv med 15 prosent innen 2030. Her kan friluftslivets organisasjoner ha en viktig rolle.

På spørsmål svarer Klima- og miljødepartementet at de fleste av tiltakene i dagens planverk er enten startet opp eller fullført. Med dette som bakgrunn mener vi at arbeidet med en ny stortingsmelding bør igangsettes.

4. Støtte opp om planlegging og gjennomføring av Friluftslivets År 2025.

Friluftslivets år har vært gjennomført i sykluser på 10 år, siste gang i 2015. I stortingsmeldingen om friluftsliv er neste nasjonale markeringsår planlagt gjennomført i 2025.

5. Grunnlovsfeste allemannsretten.

Grunnloven må inneholde de viktigste rettigheter og verdier det norske samfunnet bygger på. Allemannsretten er en slik grunnleggende verdi. Derfor mener vi allemannsretten må inn i Grunnloven. Allemannsretten er demokratisk og sikrer likeverd og like rettigheter for alle. Samtidig innebærer allemannsretten at alle har et ansvar for naturen, og at vi tar hensyn til grunneiere, næringsaktivitet, naturen og hverandre. Denne finstemte balansen mellom rettigheter og hensyn må nedarves, læres og forankres i stadig nye generasjoner. En grunnlovsfesting endrer ikke forholdet mellom eiendomsretten og allemannsretten, men skal fastslå nedarvede rettigheter til bruk av norsk natur. Alle skal være trygge på at allemannsretten ligger fast som en grunnpilar i det norske samfunnet.

6. Gjennomføre årlige holdningskampanjer om hvordan man ferdes i naturen, med fokus på allemanspliktene.

Stadig flere søker seg ut i naturen, og økt besøk gir mer slitasje på de mest populære stedene. Det er nødvendig å styrke de statlige tilskudd til arbeid med besøksforvaltning på populære turmål og

naturbaserte attraksjoner, og arbeidet med å formidle retter og plikter som følger av allemannsretten.

7. Bruke friluftsliv aktivt i integreringsarbeidet, og som en del av introduksjonsprogrammet.

Naturen er et unikt virkemiddel for å bidra til økt inkludering, mer fellesskap, økt kulturinnsikt og nye relasjoner. Mange innvandrere og flerkulturelle opplever at det er lettere å bli kjent med nordmenn ute i naturen. Dermed blir de også bedre kjent med den norske kulturen og det norske språket. Å få friluftsliv inn som en del av introduksjonsprogrammet vil bidra positivt til inkludering.

Friluftslivsorganisasjonene jobber for å inspirere, videreformidle den kulturelle kompetansen om friluftslivet, og å inkludere flerkulturelle på en best mulig måte. Dette er ressurskrevende og ligger utenfor organisasjonenes tradisjonelle medlemsarbeid, men at arbeidet nytter ser vi av Levekårsundersøkelsen fra 2020, som viser at antall:

- Innvandrere som oppgir at de går på tur en eller flere ganger månedlig, har økt med 13 prosentpoeng siden 2017. Tallene for Oslo viser også at deltakelsen i aktiviteter i regi av friluftslivsorganisasjonene faktisk er høyere blant barn med innvandrerbakgrunn, enn barn uten innvandringsbakgrunn.

8. Øke fysisk aktivitet i skolen og fastsette normer for skolens uteområde.

Gjennomføre et krafttak for økt bruk av naturen som læringsarena i samsvar med nye læreplaner og målet i stortingsmeldingen om friluftsliv. Videreføre prosjektet «friluftsliv i skolen» og innføre 1 times daglig fysisk aktivitet i skolen.

Når nye skoler bygges er kravene til inne-arealene godt regulert i lovverk, men elevenes uteområder ikke har samme status.

Det er behov for:

- Et minimumskrav til størrelse, kvalitet og innhold på utearealene i skolen, samt en nasjonal statistikk for uteområder i skoler og barnehager.
- Det bør i tillegg gjennomføres gode pilotprosjekter som viser hva som fungerer for barnas helse og trivsel.
- Et annet mål bør være å etablere nasjonale tilskuddsordninger som stimulerer til bedre og mer helhetlig utvikling.

9. Etablere nasjonale planretningslinjer for fjellområder.

Mange fjellområder opplever stort utbyggingspress, og det er behov for et kunnskapsgrunnlag om miljø- og samfunnsmessige konsekvenser av utbygging. Hovedformålet med slike planretningslinjer vil være å klargjøre nasjonal politikk for bærekraftig utvikling i fjellområdene. Viktige innholdspunkter må være hensynet til næringsutvikling, friluftsliv, landskap, naturmangfold, landbruk, energiproduksjon med mer.

10. Styrke kommuner- og fylkeskommuners kompetanse innen natur og miljø.

Presset på arealene er en av de største miljøutfordringene vi står overfor. I tillegg til å ha en sektorisert forvaltning, overføres stadig mer av klima- og naturforvaltningsansvaret ned til kommune-

nivå. En rekke utredninger påpeker at kommuner har begrenset kapasitet og kompetanse til å ivareta områder som arealforvaltning. Manglende kapasitet gjør at sakene ikke utredes tilstrekkelig før de legges fram for politikerne. I tillegg opplever vi manglende kunnskap blant beslutningstakerne om konsekvensene av beslutningene de tar.

11. Løfte frem friluftslivet i kommende idrettsmelding.

Statens overordnede mål med idrettspolitikken kan frem til nå sammenfattes i visjonen «idrett og fysisk aktivitet for alle». Norsk Friluftsliv mener det er nødvendig at også den kommende stortingsmeldingen fremmer viktigheten av friluftslivet, både som frivillig aktør, folkehelsearena, inkluderingsarena, og ikke minst en arena for glede og mestring. Levekårsundersøkelsen fra SSB for 2020 viser at både organisert og egenorganisert friluftsliv er et viktig tiltak for å øke mangfoldet og minke sosial ulikhet. Dette utviklingstrekket må stimuleres og ivaretas.

12. Gjennomføre en utredning av motorferdselloven.

Stortinget har i 2021 vedtatt at det er behov for en gjennomgang av motorferdselloven. Evalueringen av effektene av lovendringen i 2015 som tillot etablering av kommunale snøscooterløyper ble gjennomført av NINA (rapport 1887), og viser at kunnskapsgrunnlaget er mangelfullt. I den forbindelse mener Norsk Friluftsliv at det er behov for en grundig utredning av loven for å sikre at ny lov bygger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag. Flere partier ønsker også en gjennomgang for å skape mer ro rundt loven, dette fordi loven har vært oppe til behandling mange ganger de siste årene.

13. Gjeninnføre INON som parameter:

Gjeninnføre INON som parametere som sier noe om hvor mye urørt natur vi har. I tillegg mener Norsk Friluftsliv at svekkelsen i statsforvalterens mulighet for innsigelse bør reverseres.

14. Bedre allmennhetens tilgang til strandsonen

Dette bør gjøres ved å støtte kommunenes arbeid med å fjerne ulovlige stengsler og bygg, og styrke arbeidet med offentlig oppkjøp. Dette kan gjøres ved å øke midlene til statlig sikring av areal til friluftsliv, etablering av et fond til kjøp av særskilt attraktive, dyre eiendommer, og forkjøpsrett for kommunene for eiendommer i strandsonen.

Miljødirektoratet har blant annet etablert en miljøindikator¹ som viser andel tilgjengelig strandsonereale, og denne har en negativ utvikling.

15. Sikre nærnatur og opplevelseskvaliteten i disse.

Andelen som har trygg tilgang til nærturterreng innen en avstand på 500 meter, er en av miljøindikatorene¹. Statusen for denne er dårlig og utviklingen er negativ. Et mulig virkemiddel kan være en nærnaturlov eller en langsiktig byggegrense.

Les mer om miljøindikatorene:

<https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/friluftsliv/miljomal-3.1/>

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
Generalsekretær

Siri Meland
Fagsjef samfunnskontakt